Број 222 У Новом Саду, у уторак 13 (26. октобра 1909 Година XLIV

»Застава« излази сваки дан двапута, а недељом свецом и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте сваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г: Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. Јутарњи лист ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Шта је ново?

CLXIV

Руски цар је у Италији. У Италији је сад лепо и пријатно. Али у Европи толико говоре о путу руског цара у Италију, као да је цар пошао тамо да је освја. Не земљу талијанску, него срце талијанско.

Но срце талијанско већ је освојено. Бар би требало, да је освојено. Италија је већ одавно у савезу са Немачком и Аустроугарском. Па шта су се узбунили, што је руски цар тамо? Он бар није опасан. Он не освја Једва ако је отишао да умоли Италију због Дарданела, да буде у тој ствари мало Русији на руци.

Но, изгледа, да и не сумњају на руског цара. Више, много више сумњају на Италију. У њену верност одавна не верују више потпуно ни у Аустрији ни у Немачкој. А кад са сумњивом женом ма ко стане да разговора, одмах питају: Зашто? Шта ће?!

Тако и сад. Не боји се нико да ће руски цар одмамити Италију из тројног савеза. Него се неки боје, да ће Италија употребити ову прилику те преварити своје савезнике и бацити се Русији око врата.

Хоће ли гарава, ватрена Талијанка освојити белог руског медведа, то је питање. Јер Италија одавна вреба с ким би преварила своје савезнике, само није имала с ким.

У таквом случају није згорег ни бојати се.

* * *

Сирота хрватско-српска коалиција. Она, као рђав ковач, држи сад два гвожђа у ватри. Није сигурна у оном једном. А није сигурна ни у другом. Дакле, није сигурна ни у једном.

Хрватско-српска коалиција поникла је с циљу, да иде с Мађарима против Беча. Но убрзо је сустала. После је покушала са Бечом против Мађара. Но и тамо јој ни у колико не испунише наде. Сад опет преговара потајно — на обадве стране. Држи два гвожђа у ватри. Читајте само „Обзор“.

И канда ће оба гвожђа — пући. Нека господа опросте ову тешку реч, али чим неко види мазгу, одмах му дође воља да је — узјаше. Разумете ли, политика неких вођа не може успети, па да држе десет гвожђа у ватри.

* * *

И Румуни и Словаци, који су остали у народносном клубу, љуто се преварише. Сећате ли се Мањуовог говора? Говорио је и уздизао данашњу нашу стајаћу војску.. Њу треба развијати, у њојзи је спас. И не треба дирати у немачку команду.

А сад?! Сад „Словенски Тижденик“, лист Милана Хоџе, напада Андрашија, што ће он пристати на анексију Босне и Херцеговине. Полако, драги соколови. Врло је вероватно, да ће и ваш клуб на то пристати. Та кад сте онаку славу одавали тој војсци и гледали у њој будућност, то је значило не само живела анексија Босне, него: Терај до Солуна!

Но „Словенски Тижденик“ уопште сад пише друкчије Догодило се нешто, о чему није време говорити. Тек господа из народносног клуба разорени су.

Нечему су се надали из Бечa, па их је омануло Зато је сад „Словенски Тижденик“ написао чланак: Краљ и опште право гласања.

У том чланку каже, како господа у Бечу терају политичку комендију. Чује, да су господа у Бечу напустила народности; неће више опште тајно гласање. Чак и краљ то неће више. Иако би то било истина, онда народности морају прекинути са својом досадањом политиком, те морају у својим изборним срезовима, где не могу са својима продрети, потпомагати најжешће Кошутовце.

Све то, ако дође гроф Андраши без опћег тајног гласа. Господа миришу то, јер им се и опет нешто десило. И то не од јуче. И тако можете разумети оно, што се недавно догодило у народносном клубу.

Кад су господа Румуни и Словаци из тог клуба хтели да суде дру Јовану Манојловићу, онда су још били пијани од политичког рена, што су им бечка господа држали под нос. А кад је дошао дан да се суди, онда су господа Румуни и Словаци из клуба, већ помало назирали, да су преварени. Па су хтели да одгурну ствар. Т. ј. да преваре радикалне посланике. А то тако, да још чекају. Па ако виде, да су их у Бечу насигурно преварили, онда покри се ушима и остави радикале на миру, а ако виде, да их у Бечу нису преварили, онда држ по радикалима.

Разуме се, да радикали нису хтели дозволити, да се они лоптају њима, које су до сад редовно обмењивали чак и писари по бечким министарствима. Само дај боже здравља, а све ће још изаћи на видело.

Глинске новости.

Један просјак, коме је машина у фабрици обадвије руке скрхала, испросио је за пет шест година толико, да је ових дана купио и исплатио кућу у Глини за 4800 круна. Већи део куће изнајмио је једном учитељу за мјесечно 30 круна.

Дакле, просјак потуцајући се и просјачећи пет до шест година, стекне кућу. А учитељ? Он је није кадар стећи ни за четрдесет година.

Али што то приповиједам? То није новост. Јади учитеља у Хрватској и Славонији и сувише су стари.

Допуна. Ита је просјак јуче на тргу купио свиње за 140 круна.

*

Прва банска имовна опћина подигла је у сред Глине красну уредску палату.

Премда је огромна већина правоужитника Срба, ипак је управа, у којој су већином Срби самосталци, допустила, да од два натписа на тој згради ни један не буде српски! Српско чуство глинских самосталчића није тиме ни најмање дирнуто; то је за њих посве у реду. „Србобран“ ћули уши, али ћути. Рад је да седи на двије столице: проговорио би, да не изгуби позјерење Срба, али не смије јер би увриједио Хрвате. Зато се покрио клопавим ушима, а отромбољио позамашну носину па — ћути. Не чудите се томе. Она три „детића“ што се зову „вуредници „Србобрана“ промукла су већ проповедајући народно јединство на пропаст Српства.

*

Са 20 и 23 постотака раде обадвије глинске штедионице. Нек не мисли нико, да се ја шалим или лажем. То је жалосна, али света и сушта истина. И то се зове по самосталском ћутању бити поштен и помагати народ! Црквене општине не смиу услијед забране епархијске управе свој новац давати народу, већ га морају улагати у штедионице. Глинска црква и школски фонд имају у српској штедионици у Глини до 18 хиљада круна улога, на који добијају 5 постотака. Јадни народ увајима, дакле, свој рођени новац из штедионице уз 23 постотака. И тако српска штедионица од народа и на народном новцу ћари 18 постотака Лијеп „гшефт“! Тако се ћари код оних викача, којима је све, што није самосталско, само једна банда. Зар 23 постотка нису право бандитство? Но самосталска политика хоће тиме да има народ на милост и немилост, да се при изборима повија као „грање јаблање“.

*

Ове новости нека вам кажу, како би „капоње“ тек руковале великим „масним лонцима“, кад овим лончићима овако фино располажу.

*

Стара је пословица: ко се много шпацира и т. д., што су стари људи рекли, света је истина. И ја се држим ове пословице, али се је не држи др. Пелеш. Дошпацарао једном љетос у Глину, да полаже рачун. И скупило се самосталаца, али још више Хрвата. Ја кукавац мислим то је коалиција, али кад тамо Хрвати неће, већ одоше у башту Обретарију. Др. Пелеш, жељан „шпацира“, отшета за њима. Он говори, Хрвати не слушају. Каква је то коалиција? Самосталци вичу „живео“, Хрвати нешто друкчије. Др. Пелеш после тога одиста мало брже на станицу, па кући. Нек вам он каже, је ли се прва пословица на њему обистинила.

*

Ај, да сам ја филолог (језичар), као што нијесам, па да сам још барем и какав самосталчић, као што не желим бити! Ај-ај, све би то друкчије изгледало! Не би се народно јединство Срба и Хрвата само тако приповиједало, ишло би то жешће. Не би мени смео „Србобран“ писати онако говедарски и ћуларски, као што он умије, већ би морао фино, цифрано, мало кајкавски, а мало чаковски, понегда вента ради мало и „влашки“. Морао би на прилику радикале свако фино грдити: „Нај рајдију, кај хоћеју ти проклети влашки худичи — ти радикељи. Нај се вовлеку ву мисију искуљичку прид нами“ и т. д. Наравно, то би ишло све латиницом. Кад би ја срео Прибисава, не бих ја њему казао: „добар дан“ или „слуга покорян“, већ бих викнуо: Фаљен Бок! Кај радију, госпон вуредник? Как се мају? Нај се за пет ран божи не бригају тули за оне проклете фактиче редикејле! и т. д.

Е е, ала би то било корисно по народно јединство, да сам ја филолог и самосталац! Баш је штета, што нијесам то!

Наставићу.

Јулијус

У одбрану ћирилице.

Пишу нам из Војке: Наша црквена опћина послала је ових дана образложену представку хрватско-славонској земаљској влади против познате насилне забране ћирилице у I. и II. разреду српских народних школа.

*

У „Застави“ су тачно бележене све оне црквене опћине и школски одбори, који су устали против те насилне наредбе Раухове владе, а који су нам то јавили. Молимо своје пријатеље, да нам јаве за све црквене опћине и школске одборе, који су то већ учинили, а можда их нисмо забележили, или који то буду учинили. А надамо се, да неће ни једна црквена опћина, нити школски одбор пропустити своју свету дужност, да не устане у одбрану ћирилице.

Једно занимљиво откриће.

У јавности се много говори о једној изјави Хермана Рата, присног пријатеља старог немачког дипломате Холштајна. Рат је, наиме, у немачком листу „Дајче Реви“ изнео, да Немачка у питању анексије није пома-

гала Аустроугарској из „савезничке верности“, како се то обично гуди. Рат, на против, тврди, да је Немачка у једно време била готова да напусти Аустроугарску, па да усвоји предлог Извољског о сазиву европске конференције, те да се на тај начин приближи Енглеској. Канцелар Билов већ је био готов, да остане одлучно уз Турску у питању анексије, те тиме да сачува онај велики утицај, који је Немачка имала на Босфору. И сам цар Вељем је био пристао уз Билова. У то време Холштајн није био у служби, но ипак је дознао о плановима немачке владе. У уверењу, да су они штетни по Немачку отишао је цару Вељему и изнео му, да би за Немачку била велика опасност, када би се тај план остварио. Аустроугарска изведена пред конференцију, била би посрамљена и то не би могла опростити Немачкој; тројни савез би био поколебан и Енглеска би врло лако могла искористити ту прилику, те да придобије Аустроугарску. Цар Вељем се сложио са разловима Холштајновим и канцелар Билов је одмах добио налог да докаже Аустроугарској, како Немачка зна да чува „непоколебиву верност савезника“.

Кнез Фердинанд у Србији.

Читамо у београдским листовима: У суботу увече дошао је бугарски кнез Фердинанд са својом свитом у Ниш, где га је дочекао наследник престола Александар. У недељу у 6 сати ујутру стигли су у Крушевац, одакле су аутомобилом преко Бруса отишли на Сухо Рудиште на Копаонику. Прате их професор Цвијић и професори природних наука београдског универзитета као и Љуба Јовановић министар, унутарњих дела.

Јапанско руски рат.

Већ од дужег времена руски су листови пуни гласова, како се Јапан оружа и спрема за рат, који ће свакако повести с Русијом. Те гласове потврђује и берлински лист „Берлинер Берзен Цајтунг“, који је орган немачке светске трговине, која по целом свету има своје агенте, а ови су уједно и извештачи листова. Тај лист јавља, како се Јапан у великим размерама спрема за рат, а то спремање је наперено против Русије и нема сумње, да ће на Далеком Истоку у блиском времену избити поново јапанско руски рат. Берлински лист пише даље, како и Руси и њихови савезници Французи знају, да ће доћи до тога рата. Стога су у француској штампи недавно изишле претње, намењене јапанској влади, да ће цео образовани свет устати против Јапана, ако његове чете упадну на руско земљиште. Није право ни Енглеској то спремање Јапана. Али се, каже берлински лист, Јапан неће обзирати ни на једно ни на друго. Енглеска је заузета кризом у свом сабору, побунама у Индији, а нарочито ратом са Авганистаном, до кога ће по свој прилици доћи. Али Енглеску највише веже оружање на мору Немачке, које је без сумње управљено против Енглеске. Енглеску, дакле, и Француску држаће у шкрипу Немачка и верна јој Аустроугарска, а Италију ће већ знати такође заузда ти Јапанци. Остају Северо Америчке Сједињене Државе, које су истина против Јапана, але се неће усудити отворено га напасти, јер су и на мору и на суху слабије од њега. Осталом, њима је у интересу руско-јапански рат, јер ће из овога, ма ко био победилац, и Јапан и Русија изићи много ослабљени Тако ће остати Русија сама да се мери са Јапаном, а да ће Русија подлећи, о томе и не сумњају — у Берлину, где су тако све лепо срочили.

Руска дума.

Руска дума отпочела је опет свој рад. Прва је седница била у суботу после подне.

Бар — слободно пристаниште.

Са Цетиња јављају, да је у суботу Бар свечано проглашен слободним пристаништем.

Руски уметници у Новом Саду.

У Нови Сад је стигла руска ческа трупа Сенина Глацерова са чувеним факиром професором Бен Али бејом. Трупа ће приредити три представе у нашој вароши у великој дворани хотела Речејија (Мајера), и то у уторак, среду и четвртак На своме путу по свету била је ова уметничка дружина у Паризу, Лондону, Бечу, Београду и свима великим градовима, где је свугде постигла најлепше признање.

Крађа у Свилајнцу

Београдски листови доносе ову вест: Јуче уочи недеље разбојници на путу Свилајнац - Марковац отели су: 2 чека од по 10000 динара и 6000 динара у готовом од Ореста Клауде лито, трговца из Италије; 7000 динара од Милана Стефановића, трговца, из Свилајнца и 150 динара од Илије Н. апотекарског помоћника у Свилајнцу. Један од разбојника нађен је мртав у ниви крај пута за Марковац с 2 чека и донет у Свилајнац. За осталима се трага.

Одликовани мали људи.

Краљ је на предлог угарског министра око краљеве особе одликовао крстом за заслуге многе мале људе, трговачке помоћнике и занатлијске момке, рали њихове истрајне и верне службе Одликовани су: Карло Билаш, радник у пражмарској творници артије, Мориц Баумгартен и Ђорђе Есер, трговачки помоћници, Бела Барабаш, деловођа, Игњат Рехницер и Максим Бахер, трговачки путници златним крстом за заслуге; Фердинанд Кнезауерек, књиговезачки момак, Херман Еденбург, трговачки помоћник, Фрања Вајзер, Јован Бергер ст и Јован Варга машинисте сребрним крстом с круном за заслуге и најзад бравар Јован Лиска сребрним крстом за заслуге.

Дар цркви.

Пишу нам из Мола: Душан и Слободан Матић у спомен својих родитеља поклонили су месној св. цркви две готове скупоцене одежде. Хвала им!

Миш појео банке

Ових дана продао је један сељак крај Сиска три коња за 1.200 круна. Знатна свота и за богаташа, који ретко дође у згоду, да може у свој џеп справити 1 200 круна Дошав тај наш сељак кући, справи новце тако, да је сигуран био за њих; мислио је дакле на лопова — човека. Међутим има створова, који краду а ипак нису људи, ну на те наш човек није ни помислио. Како је новац био најпре везан у кожнату кесицу, брзо је нањушио лопов, без којег тешко да је икоја кућа. Миш, нањушив кожнату кесицу, грижућ ову, гризао је и банке тако, да је оштетио свих дванајест стотинарки, три мање, а девет изгризао је и преко половине. Кад је то наш сељак спазио, може свако мислити, како му је било при души, њему и целој породици погото во уз помисао, да је услед те несреће изгубио целу своту. У селу није било никог, који би га утешио, који би му рекао, да све није изгубљено, и да ће за онај део банке, које миш није изгризао добити бар некакву отштету. Свако му је потврдио оно, чега се он сам бојао, да је изгубио 1 200 круна. У својој недаћи он се домисли, да пита и друге. Пошаље дакле к народном посланику Тушкану своја два сина. Ови понесу собом кесу, оштећене банке и огриске од банки и покажу све то Тушкану, издадаше му своју несрећу и описаше бол, што су претрпели сви скупа ради губитка тако велике своте. Тушкан им је растумачио што се има по свој прилици учанити и утешио их рекав им, да ће нешто изгубити, али да ће свакако добити неку отштету, а можда и целу своту. И збиља, добили су 300 круна у Загребу код подружине аустро угарске банке, а 900 круна од саме банке у Бечу. Изгубљено није ништа, осим поштарине и оно трошка, што су га имала она двојица, који су путовали у Загреб.

Чл а н о в и м а
одбора за приређивање народних поучних и забавних села.

Чланови одбора за приређивање народних поучних и забавних села позивају се у среду 14. (27) октобра у 8 сахати у вече у малој дворани „Гранд хотела Речеја“ на договор.

У Новом Саду, 12 (25) октобра 1909.

Др. Лаза Бајић Милош Марић.

Брзојави „Застави“.

Стигли 12. октобра.

Политичка криза.

Будимпешта. Кошут због болести не може за сада да продужи преговоре.

Векерле ће после министарске седнице, која ће бити у среду, ићи краљу у аудијенцију.

Руски цар у Италији.

Берлин. Састанак руског цара са талијанским краљем у Ракониџију подигао је велику прашину. „Новоје Времја“ пише, како је дошло време, да се тројни савез раскине.

Несрећа на води.

Будимпешта. Стигле су вести, да се код Галца сударили бродови. Погинуло је 24 особе

Одговорни уредник
Константин Брадваровић.

Цурење, печење и све болести мехура лечи Gonotol (признанице). Исти се је де, нема шприцања. 3 лончића за 12 круна шаље дискретно лекарна САЛВАТОР, Рума Славонија. 623 88—100

За моју опанчарску радњу
потребујем
ДВА вешта опанчарска ПОМОЋНИКА
који могу одма у радњу ступити.
Љубомир Ђуричић
1491 3—3 Рума

ПОТРЕБУЈЕМ ЈЕДНОГ
доброг амуџара
(лебарског момка)
који свако тесто зна месити. У радњу може ступити одмах.
1492 2—3 ДИМИТРИЈЕ СИМИЋ
Фачет, Krassó Szörény m.

ЈЕДАН ШЕГРТ
КАО ПИКОЛО
може одма ступити у „Сремској винарници“ лебарска улица бр 23. у Новом Саду.
1248 3—3 **Антон Шмидл.**

НОВ
ГРАМОФОН
величина 36×36×21 са 60 комада од 25 см нових српских и нешто немачких плоча (120 песама) може се добити за **240 круна** (а вредност је 500 К) код
Драгољуба Стајића,
1563 3—3 Сентомаш.

Јорџане и мадраце
примам на израду сваковрсне поруџбе са стране путем поште обављам савесно а све по умереној цени. Молим уверења ради да се обрати на мене
С поштовањем
Зорка М. Милићева
Житна пијаца бр. 3.
753 24—45 Нови Сад.

Објава
Потписана задруга издаје под најам од 1 новембра т. г. у својој кући налазећи се
дућански локал
и томе припадајући стан. У споменутом локалу, који се налази на пијаци на најживљем месту, постоји већ 15 година мешовита радња.
У Стапару 8. октобра 1909.
1531. 3—3 Српска штедионица као задруга У Стапару

ПРОДАЈЕМ СВОЈУ
КУЋУ
из слободне руке. Кућа је у железничкој улици на најлепшем месту а за сваки промет згодна. Продаје се по повољној цени. Купци нека се обрате на
Луку Станковића
1477 3—3 у Шиду (Срем).

1. Врсте нова бурад
по врло умереној цени се продају. 1269 8—9
Имре Вахтл, бачвар,
Нови Сад, Петефијева ул. бр 8.

Српска штампарија дра Свотозара Милетића у Новом Саду.